

26. 5. 2009

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Bude sporné řízení od 1. 7. 2009 skutečně rychlejší?

Dne 1. 7. 2009 nabývá účinnosti podstatná část tzv. souhrnné novely občanského soudního řádu, zákon č. [7/2009](#) Sb. (dále jen „novela“). Jde o novelizaci, která se významně dotýká zejména úpravy doručování, procesních úkonů, přípravy jednání a jednání, přináší také dílčí změny v řízení o opravných prostředcích a ve vykonávacím řízení. Tento článek si klade za cíl seznámit čtenáře s novou úpravou práv a povinností účastníků v rámci přípravy jednání a při jednání ve věci samé.

Novela koncepčně navazuje na tzv. velkou novelu občanského soudního řádu (zákon č. [30/2000](#) Sb.) účinnou od 1. 1. 2000, která zásadním způsobem posílila odpovědnost účastníků za průběh řízení a zakotvila nové koncentrační instituty, sloužící ke zrychlení a zefektivnění řízení a k naplnění zásady předvídatelnosti rozhodnutí. Všechny tyto nové instituty se v praxi poměrně dobře zavedly a bezpochyby přispěly k rychlejšímu průběhu soudního řízení. Podle názoru zákonodárce se však ani tyto zásadní změny neukázaly jako dostačující k dosažení maximální efektivity řízení. Zřejmě z tohoto důvodu byla přijata novela, která zpřísňuje dosavadní koncentrační principy ve sporném řízení a klade ještě větší požadavky na účastníky a jejich právní zástupce.

Novela přináší nové koncentrační prvky do fáze přípravy jednání, které se následně odrážejí při samotném jednání ve věci samé. Nejzásadnější změny doznalo ustanovení § 114c o.s.ř., které nově detailně upravuje tzv. přípravné jednání. Jde o méně formální jednání, na které soud předvolá účastníky a jejich zástupce, případně i další osoby, jejichž přítomnost soud uzná za vhodnou. Předvolání k přípravnému jednání musí být každému doručeno do vlastních rukou, přičemž náhradní doručení je vyloučeno. Cílem přípravného jednání je učinit pokus o uzavření smíru, seznámit se s podstatou sporu, vymezit rozhodné skutečnosti, které bude třeba v řízení dokazovat, resp. které jsou mezi účastníky sporné, poskytnout účastníkům potřebná poučení a vyzvat je ke splnění jejich procesních povinností. Nově přitom platí, že všechny výše zmíněné procesní povinnosti (zejména povinnost tvrzení a povinnost důkazní) jsou účastníci zásadně povinni splnit do skončení přípravného jednání, případně v dodatečné (maximálně však 30 denní) lhůtě, kterou soud může účastníkům poskytnout z důležitých důvodů. K později uvedeným skutečnostem a důkazům (novotám) již soud nesmí přihlížet, resp. k nim může přihlídnout jen za zákonem stanovených podmínek. Například pokud se jedná o skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po přípravném jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést. O tomto důsledku je předseda senátu povinen před skončením přípravného jednání poučit účastníky přítomné na přípravném jednání.

Nedostavení se účastníků k přípravnému jednání, ačkoliv byli řádně a včas předvoláni, aniž by se včas a z důležitého důvodu omluvili, bude mít v budoucnu poměrně přísné negativní následky. Pokud se k přípravnému jednání nedostaví žalovaný, za zákonem stanovených podmínek nastává fikce uznání žalobou uplatněného nároku a soud vydá rozsudek pro uznání (obdobně jako při nevyhovění kvalifikované výzvě podle § 114b o.s.ř.). Jestliže se k přípravnému jednání nedostaví žalobce, soud za zákonem stanovených podmínek řízení zastaví. To je oproti dosavadní právní úpravě naprostá novinka, neboť dosud byl procesně sankcionován pouze laxní přístup žalovaných, a nikoliv i žalobců. Tento trend lze samozřejmě vítat, nicméně je třeba poukázat na jistou diskrepanci mezi postavením žalobce a žalovaného. Při fikci uznání žalobou uplatněného nároku totiž soud meritorně rozhodne

rozsudkem pro uznání. Proti takovému rozsudku je možné podat odvolání jen z důvodu zásadních procesních vad (např. rozhodování věcně nepřislušného soudu), nebo s odůvodněním, že nebyly splněny zákonné předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání. Žalovanému tedy nepřisluší věcná obrana směřující proti žalobou uplatněnému nároku. Naproti tomu rozhodnutí o zastavení řízení není rozhodnutím meritorním, což znamená, že žalobci nic nebrání v tom, aby podal naprosto stejnou žalobu a případně mohl být v novém řízení úspěšný. Jedinou sankcí pro žalobce případně zůstává povinnost nahradit žalovanému náklady řízení. Zaplacený soudní poplatek se žalobci v takovém případě totíž vrací. Navíc odvolací důvody proti usnesení o zastavení řízení nejsou zákonem výslovně limitovány, jako je tomu u odvolacích důvodů proti rozsudku pro uznání.

V této souvislosti je třeba poukázat na to, že koncepčně není vhodné rozšiřování případů zákonem stanovené fikce uznání nároku v situacích, kdy se jedná o klasickou kontumaci, kterou již občanský soudní řád zná v podobě rozsudku pro zmeškání podle § 153b o.s.ř. (srov. Winterová, A.: Civilní soudní řízení opět jinak. Právní zpravodaj, 2008, č. 12). Oproti rozsudku pro zmeškání totiž zákon v případě fikce uznání nároku neupravuje možnost dodatečné omluvy žalovaného, v důsledku které by mohlo dojít ke zrušení rozsudku pro uznání pro omluvitelné zmeškání účasti žalovaného na přípravném jednání. Také předpoklady pro vydání rozsudku se v obou zmíněných případech liší. V případě rozsudku pro uznání soud právně vůbec neposuzuje žalobou uplatněný nárok, ale vychází z fikce jeho uznání. Naproti tomu u rozsudku pro zmeškání je důsledkem zmeškání žalovaného „pouze“ zákonná fikce nespornosti žalobních tvrzení o skutkových okolnostech daného případu, přičemž soud je povinen právně zhodnotit takto „zjištěný“ skutkový stav.

Trend směřující ke zrovnoprávnění procesního postavení žalobce a žalovaného při důsledcích neplnění jejich procesních povinností lze obecně hodnotit pozitivně. Nevidím nicméně logického důvodu pro stanovení takové disproporce v jejich postavení při zmeškání přípravného jednání, kterou přináší novela. Nabízí se tedy otázka, zda toto rozlišení bylo záměrem zákonodárce, či zda se jedná o jeho nedůslednost.

Na koncentraci přípravy jednání navazuje dále koncentrace jednání ve věci samé (viz nové ustanovení § 118b o.s.ř.). Jak už bylo uvedeno výše, jsou účastníci povinni vyčerpat všechna svá skutková tvrzení a důkazní návrhy do skončení přípravného jednání, popřípadě do uplynutí dodatečné lhůty. Pokud přípravné jednání neproběhlo, je tímto mezním okamžikem pro uvádění novot skončení prvního jednání ve věci, popřípadě uplynutí lhůty, která byla účastníkům poskytnuta ke splnění jejich procesních povinností. K později uvedeným skutečnostem a důkazům již soud nesmí přihlížet, resp. k nim může přihlídnout jen za zákonem stanovených podmínek, jak je naznačeno výše. Tato zákonná koncentrace k prvnímu jednání ve věci je dosud stanovena pouze pro určité typy řízení vymezené v ustanovení § 118b o.s.ř., např. ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku, v incidenčních sporech v rámci insolvenčního řízení atd. U ostatních řízení (s výjimkou řízení vyčtených v § 120 odst. 2 o.s.ř.) je v současnosti mezním okamžikem pro uvádění novot okamžik vyhlášení rozhodnutí (srov. § 119a o.s.ř.), pokud již předtím nebylo řízení koncentrováno (v rámci koncentrace řízení podle § 118c a § 175 odst. 4 o.s.ř.).

Je třeba zdůraznit, že výše komentovaná koncentrační ustanovení neplatí ve věcech uvedených v § 120 odst. 2 o.s.ř. (řízení, jež lze zahájit i bez návrhu, dále např. řízení o některých otázkách obchodních společností, družstev a jiných právnických osob dle § 200e o.s.ř., řízení o přivolení k výpovědi z nájmu bytu atd.) a dále v případech, že účastníci nebyli řádně poučeni o důsledcích nesplnění svých procesních povinností, resp. o důsledcích nedostavení se k přípravnému jednání.

Podle přechodných ustanovení novely se použije občanský soudní řád ve znění novely i pro řízení zahájená před 1. 7. 2009, pokud není zákonem stanoveno jinak. Přípravné jednání podle novely se provede u žalob podaných před 1. 7. 2009 pouze v případě, že soud do tohoto data neučinil ve věci žádný úkon (jinak se postupuje podle dosavadních právních předpisů). Byla-li příprava jednání po 1.

7. 2009 provedena podle dosavadních právních předpisů, postupuje se podle těchto předpisů i při nařízení a provedení jednání před soudem prvního stupně.

Novela tedy poměrně přísným způsobem upravuje procesní povinnosti účastníků, potažmo odpovědnost účastníků za výsledek sporu. Reaguje tím bezpochyby na dosavadní praxi některých účastníků, resp. jejich právních zástupců, kteří prodlužovali řízení před soudem prvního stupně nedůsledným plněním svých procesních povinností a různými procesními obstrukcemi tak, že jednání muselo být opakovaně odročováno. Tato praxe by se snad měla stát minulostí a měla by se konečně naplnit dlouhodobě proklamovaná zásada rozhodnutí věci při jediném jednání. Je třeba si ale uvědomit, že k dosažení maximální efektivity řízení nestačí pouze legislativní posílení koncentračních prvků ve sporném řízení. Tento cíl může být naplněn jedině díky kvalitním soudcům a odpovědným účastníkům a jejich právním zástupcům. A právě praxe nám ukáže, jak se účastníci a soudy s novou právní úpravou sžijí a zda budou jednotlivé koncentrační instituty správně využívat.

JUDr. Michaela Šerá

společník advokátní kanceláře

HÁJEK ZRZAVECKÝ

[HÁJEK ZRZAVECKÝ advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Revoluční 3

110 00 Praha 1

Česká republika

tel.: +420 227 629 700

fax: +420 221 803 384

e-mail: info@hajekzrzavecky.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporátní autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)

- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)